

کنار زن و کودکان دلخوش کردند و به همین دلیل بر قلب‌هایشان مهر زده شد تا نتوانند حقایق را درک کنند (آیات ۸۷ و ۹۳)

کسانی که رفتار منافقانه از خودشان نشان داده‌اند نیز در برابر عفو خدا چند دسته‌اند: بعضی از آن‌ها که به‌خوی منافقانه خود عادت کرده‌اند و بازگشتی ندارند، عذاب این‌ها حتمی است. اما بعضی هم با اعتراف به گناهان خود بدکاری‌ها را به عمل صالح آمیخته‌اند. خداوند به این‌ها وعده بخشش داده است. عده‌ای هم هستند که کارشان به خود خدا مربوط است و هر چه بخواهد با آن‌ها می‌کند. قضیه مسجد ضرار که به محلی برای توطئه علیه مسلمانان تبدیل شده بود نیز در این سوره آمده و با کار مؤمنین در ساخت مسجد قبا مقایسه شده است. بعد از آن با بشارت‌هایی به مؤمنان آن‌ها را از هرگونه رابطه عاطفی با کفار بر حذر می‌دارد و مسئولیت گمراهی آن‌ها را متوجه خودشان می‌داند.

گفتار مهیج قرآن با هدف ترغیب مؤمنان به دو موضوع جهاد با کفار و فهم و تبلیغ دین در پایان این سوره با برگ دیگری از کارنامه سپاه منافقان گره می‌خورد. آن‌ها در موقع نزول قرآن به یکدیگر می‌گویند: این آیه ایمان کدامتان را زیاد کرد؟ و یا به یکدیگر نگاه می‌کنند و می‌گویند می‌آید کسی شما را این‌جا و در بین مسلمانان ببیند.

پیام گزیده‌ها

- کسی قدرت آن را ندارد که خدا را عاجز کند. رسم خدا این است که کسانی را که پس از دریافتن حق از آن رومی‌گرداند خوار و ذلیل کند (آیات ۲ و ۳)
- به غیر مسلمانان پناه بده تا بیایند و کلام خدا را بشنوند و با حقیقت آشنا شوند زیرا شرک‌ورزیدن این‌ها از روی نادانی است (آیه ۶)
- کسانی که ایمان آوردند و به‌خاطر اهداف الهی مجبور به هجرت شدند و به‌وسیله دارایی‌های خود و تا پای جان مبارزه کردند از بقیه مؤمنان برترند (آیه ۳۰)
- ای مؤمنان حتی اگر پدران و برادران شما کفر را بر ایمان ترجیح می‌دهند دوستی‌تان را با آن‌ها به هم بزنید و گرنه شما هم جزو ظالمان خواهید بود (آیه ۲۳)
- ای رسول، اعلام کن که اگر مصیبتی هم به ما می‌رسد خواست خداوندی است که سرپرست ماست. پس باید تنها بر او توکل کرد (آیه ۵۱)
- ای پیامبر از دنیای پررونق کفار شگفت‌زده نشو. خداوند آن‌ها را در همین دنیا دچار عذاب می‌کند و قبل از آن که ایمان بیاورند جانشان را می‌گیرد (آیات ۵۵ و ۸۵)
- برخی از جوامعی که هدایت شده بودند به دلیل بی‌توجهی به هشدارها و پرهیزهایی که خداوند برایشان بیان کرده بود به گمراهی بازگشتند (آیه ۱۱۵)
- اگر برای همه مؤمنان امکان سفر کردن و فهم دین وجود ندارد برخی از آن‌ها این کار را انجام بدهند، دین را بشناسند و بعد از بازگشت به میان قوم خود آن‌ها را به بقیه عرضه کنند (آیه ۱۲۲)

ختم کلام

ایمان لوازمی دارد که بر زمین‌ماندن هرکدام از آن‌ها ایمان را به نفاق تبدیل می‌کند و آن چه بر زمین می‌ماند هر چه مهم‌تر باشد نفاق فرد غلیظ‌تر است. اولین لازمه ایمان، بندگی و پذیرش حکم خداست هرچه که می‌خواهد باشد. بهانه آوردن، سستی و نق‌و‌نوق کردن، تفسیر و تاویل دلخواه، ایراد گرفتن و طغیان در برابر دستورات و احکام چه فرمان جهاد باشد یا دستور نماز یا حج یا حجاب و... نشانه‌های روشنی هستند از نفاقی ریشه‌دار. قرآن سخن گفتن از منافقین را همواره با تنفر و انزجار همراه کرده است و چهره‌ای از آنان ترسیم کرده است سیاه‌تر از یهود و نصارا و حتی مشرکین. لابد به این علت که خداوند به منافق توفیق آن‌را داده است که طعم ایمان را بچشد اما منافق این عنایت را به اهداف، رفتار و مرام شیطانی می‌آلاید و فرصتی را که برای سعادتش فراهم شده می‌سوزاند و چه بد سرنوشتی دارد منافق که نه دنیای آرامی دارد و نه آخرتی آباد.

ورق‌های آسمانی

فصلی برای جهاد

گزارشی از سوره توبه

محمد حسین شیخ شعاعی

سخن رنگ گلایه می‌گیرد که چرا وقتی به جهاد دعوت می‌شوند قدم‌هایشان سست می‌شود. از این‌جا مرز میان مؤمن و منافق به تدریج با کاوش رفتار و افکار و حرف‌های منافقان به‌ویژه وقتی به جنگ فراخوانده می‌شوند روشن و روشن‌تر می‌شود؛ سپس روی سخن به‌سوی کفار برمی‌گردد و انذارها و باز اشاره‌ای به بهانه‌ها و تمسخر منافقین.

در این سوره گاهی هم حکمی مثل موارد مصرف زکات بیان می‌شود. سوره توبه به نیمه‌ها که می‌رسد وصف زنان و مردان مؤمن و بوی وعده‌های بهشتی وصف لطیف‌تر می‌کند. اما این دل‌گرمی‌ای است تا بلافاصله این پیام را دریافت کنند که: بر کفار و منافقین به شدت سخت‌گیری کن (آیه ۷۳). آیه‌های بعدی پس از اشاره به نمونه‌های دیگری از سوءرفتار منافقین پیامبر را مورد خطاب توصیه‌هایی قرار می‌دهد و در ضمن توان‌مندان بزدل و مؤمنین ناتوان را از هم جدا می‌سازد و درد بی‌درمان دسته اول را این می‌داند که: آن‌ها به ماندن در

۱۲۹ آیه کوتاه و بلند بدون بسم‌الله. این سوره منشوری از روابط مؤمنان با کفار و منافقین و بیانیه‌ای در افشای حقایق است با یک شروع پرزده و ضرباهنگی تند و محکم که در تمام سوره حفظ می‌شود. یکی از زیبایی‌های نمایان این سوره اشاره‌های مکرری است به غفور و تواب‌بودن خداوند. بی‌زاری‌ای که در این سوره از کفار و منافق ابراز شده است بی‌نظیر است و نیز تأکید خداوند بر باز بودن درهای توبه.

همه سوره در چند خط

آیات اولیه سوره توبه که پس از عهدشکنی کفار و نقض معاهده صلح نازل شده است مجوز جهاد با کفار را صادر کرده، البته فرصتی را هم برای اسلام آوردن آنان معین می‌کند. سپس به جزئیاتی از چگونگی روابط با کفار و مشرکین و چون و چرایی در این زمینه می‌پردازد. پس از این دسته آیات صحبت از اهل ایمان به میان کشیده می‌شود و توصیه‌ای به این‌که همه روابط و پیوندها باید فدای رضایت خداوند شود. در ادامه با یادآوری حمایت‌های فراوان خداوند خصوصاً در جنگ حنین